

СТАНОВИЩЕ

ОТ ПРОФ. Д-Р СОНЯ КОЛЕВА ТОНЧЕВА, Д.ОЗ.Н.

ЧЛЕН НА НАУЧНО ЖУРИ, СЪГЛАСНО ЗАПОВЕД № Р-109-218/10.07. 2019Г. НА
РЕКТОРА НА МУ - ВАРНА

**ОТНОСНО: ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА
ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“**

**В ОБЛАСТ НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ 7. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СПОРТ,
ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 7.4. ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ**

ТЕМА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД:

**„СЕСТРИНСКИ ДЕЙНОСТИ ПРИ ПАЦИЕНТИ С МОЗЪЧЕН ИНСУЛТ –
ОЦЕНКА НА ФУНКЦИОНАЛНОТО СЪСТОЯНИЕ
И ПОДГОТОВКА ЗА ЖИВОТ СЛЕД ДЕХОСПИТАЛИЗАЦИЯ“**

С АВТОР: АС. ПЕПА МИТКОВА ДИМИТРОВА-ЧИЛИКОВА

1. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ

Дисертационният труд с автор ас. Пепа Чиликова на тема **„СЕСТРИНСКИ ДЕЙНОСТИ ПРИ ПАЦИЕНТИ С МОЗЪЧЕН ИНСУЛТ – ОЦЕНКА НА ФУНКЦИОНАЛНОТО СЪСТОЯНИЕ И ПОДГОТОВКА ЗА ЖИВОТ СЛЕД ДЕХОСПИТАЛИЗАЦИЯ“** за присъждане на ОНС „Доктор“ е обсъден и насочен за защита от разширен катедрен съвет на Катедра „Здравни грижи“ към Медицински университет „Проф. д-р П. Стоянов“, гр. Варна, на 12.06.2019 г. Научен ръководител е проф. д-р Соня Тончева, д.оз.н. .

Предоставеният ми комплект материали на електронен носител е в пълно съответствие с изискванията на Правилника на МУ – Варна. Всички документи са подготвени и представени изрядно.

Авторката на дисертационния труд ас. Чиликова е родена през 1974 г. Завършва през 1992 г. специалността „Медицинска сестра“ – общ профил, след това през 1998 г. се дипломира в СУ „Св. Климент Охридски“ с ОКС „Бакалавър“ по специалност Социална педагогика, а през периода 1998 – 2000г. придобива ОКС „Магистър“ по специалност Социални дейности в същия университет. Продължава образованието си и през 2014г. придобива още една магистърска степен в МУ „Проф. Д-р Параскев Стоянов” - Варна по специалност Управление на здравните грижи. От 1996 до март 2014 работи като медицинска сестра в Инфекциозно отделение на МБАЛ „Д-р Ив. Селимински“-АД Сливен, след което заема позиция Зам. Директор на Филиал Сливен към МУ-Варна до

ноември 2015г. Академичната ѝ кариера започва през 2014 година, когато след успешно издържан конкурс заема академична длъжност „Асистент“ във Филиал Сливен, която изпълнява и до настоящия момент. От ноември 2015 изпълнява и длъжността заместник кмет по „Хуманитарни дейности“ в Община Сливен.

Научната продукция на ас. П. Чиликова е представена от 14 публикации и е участвала в реализиране на 2 проекта. Борави с три чужди езика – руски, немски и английски. Членува в БАПЗГ.

2. ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд съдържа 141 страници и структуриран в четири основни глави. Онагледен е с 63 фигури, 4 таблици и 5 приложения. Библиографския списък включва 183 литературни източника, от които 98 на кирилица и 85 на латиница.

Актуалността на темата на дисертационния труд се определя от факта, че тя попада в центъра на изследователския интерес за усъвършенстване на обучението на медицинските сестри, тяхната професионална реализация и израстване, осъществяването на тяхната автономност, повишаването на качеството на здравните грижи и удовлетвореността на пациентите. Именно в този широк спектър от научни проблеми, нерешени задачи и изследователски интереси, се позиционира темата, изясняваща сестринските дейности при пациенти с мозъчен инсулт, като насока за теоретичното и практическо изясняване на възможностите и условията за успешното им прилагане.

Дисертационният труд притежава обем и структура, отговарящи напълно на приетите стандарти. Структурата на обзора на литературата е подчинена на необходимостта да се представят и обсъдят адекватните сестрински грижи, определящи до голяма степен протичането на заболяването, развитието на усложнения и възстановяването след мозъчен инсулт, които са в пряка зависимост от точната преценка на функционалното състояние на пациента. Прегледът на литературата по проблема показва, че в световната медицинска практика скалата Глазгоу-Лиеш се прилага от лекари, медицински сестри, парамедици, студенти. Проучената от авторката литература дава информация за редица изследвания, проведени за правилното приложение на скалата Глазгоу-Лиеш. Тя е широко приета и допълва оценката на неврологичните функции. Яснотата на скалата дава възможност на медицинските сестри лесно да откриват важни тенденции за състоянието на пациента. Разгледаните аспекти в обзора го правят целенасочен, задълбочен и всеобхватен и са очертани нерешените въпроси.

Ясно формулираната цел и определените 8 задачи обхващат различните аспекти на проблема – от прегледа на добрите практики до предлагането на **Модел на координационен център за работа с пациенти, преживели мозъчен инсулт и техните близки** с участието на медицинската сестра и **Алгоритъм за подготовка за живот в дома след дехоспитализация**.

Проучването обхваща различни групи – *близки на хоспитализирани пациенти* по повод мозъчен инсулт в Неврологичните отделения на болничните заведения в гр. Сливен (**n=70**); *Медицински сестри* обгрижващи пациенти с мозъчен инсулт на интензивни легла в НО на МБАЛ, УМБАЛ или МОБАЛ в гр. Сливен, Благоевград, Пловдив и Велико Търново (**n=32**); *Експерти – лекари със специалност „Неврологични болести“*, работещи в НО на МБАЛ, УМБАЛ или МОБАЛ в гр. Сливен, Благоевград, Пловдив и Велико Търново (**n=21**). Проучена е *медицинската документация „История на заболяването“* на пациенти, хоспитализирани по повод мозъчен инсулт в Неврологично отделение на МБАЛ „Д-р Иван Селимински“ АД – гр. Сливен за периода 01.01 – 01.03.2015 г., (**n=100**).

Приложени са адекватни изследователски методи с подходящ изследователски инструментариум – анкетен метод, документален метод и експериментален метод, както и са използвани подходящи методи за обработка на първичната социологическа информация.

Следва да се отбележи, че обсъждането на получените резултати е направено при строго придържане към получените данни и задълбоченото им обяснение.

Прави отлично впечатление представеният от ас. Чиликова **Модел на координационен център за работа с пациенти, преживели мозъчен инсулт и техните близки** с участието на медицинската сестра, който ще допринесе за пълноценното и в максимална степен връщане на пациента към нормален ритъм на живот или приемане на ефектите от инсулта, чрез специфична и строго индивидуална програма, съобразена с клиничните етапи на възстановяване и индивидуалните му потребности. Разработеният **Алгоритъм за подготовка за живот в дома след дехоспитализация**, би спомогнал за възстановяване на самообслужването и независимостта в ежедневната дейност, подобряване на качеството на живот на преживелите инсулт, снижаване на разходите на болния и неговото семейство, както и превенция на рецидивите.

На базата на проучена учебна документация, законова рамка, определяща компетенциите на медицинската сестра в България и резултати от проучването ас.

Чиликова прави заключение, че базовото обучение по специалност „Медицинска сестра” не включва придобиване на теоретични знания и практически умения за определяне на функционалното състояние на пациенти с неврологични заболявания, въпреки този факт, медицинските сестри твърдят, че познават скалата за определяне степента на засягане на съзнанието Глазгоу-Лиеш (96.6%).

Проведеният от ас. Чиликова експеримент и анализът на резултатите показва, че независимо от сериозния професионален опит и увереността в правилното прилагане на скалата Глазгоу-Лиеш, участвалите медицински сестри успяват да оценят точно функционалното състояние на пациента с мозъчен инсулт след проведено обучение. Скалата за оценка на коми по Глазгоу-Лиеш е инструмент, използван рутинно в световната сестринска практика. Популяризирането на скалата чрез провеждане на допълнително обучение, насочено към самостоятелното ѝ приложение от медицинските сестри в неврологичните отделения, би позволило по-точна оценка на състоянието на пациентите и по-адекватното им обгрижване.

Формулираните Етапи на интегрирани здравно-социални грижи от авторката са добра основа за изготвяне на индивидуална оценка за състоянието на пациента и план за сестрински интервенции, които ще подобрят качеството на живот. Особено ценни в тази насока са предложенията за ясни правила, отнасящи се до различните членове на екипа – лекар, медицинска сестра, социален работник, рехабилитатор и др. Въпреки, че всеки един от членовете на екипа има специфични цели, тяхното обвързване към постигане на общите цели с предлагания Модел предполага постигане на добри резултати, задоволяващи всички участници в процеса.

Представените изводи, предложения и препоръки, представят точно и в синтезиран вид отговорите на успешно реализираните задачи и цел на дисертационния труд. Приносите, които намирам за особено ценни, са лично дело на авторката, резултат на нейната сестринска практика, на преподавателската и дейност и личната ѝ ангажираност във всеки детайл на разработката.

Представени са и 4 публикации, свързани с темата на дисертационния труд, в две от които ас. Чиликова е самостоятелен автор и в две е първи автор, което доказва уменията на авторката както за самостоятелно научно писане така и за участие в разработки в съавторство. Публикациите са в авторитетни специализирани издания.

Авторефератът е написан на 83 стр., представен в 3 раздела, отговаря на изискванията и напълно отразява резултатите, представени в дисертационния труд. По един прегледен и ясен за читателя начин в резюмиран вид дава представа за цялостното

оформяне на работата, приложените методи, получените резултати и направените основни изводи.

Личните ми впечатления от ас. Пепа Чиликова са, че тя е един всеотдаен преподавател, организирана, трудолюбива, с желание за развитие и постоянно усъвършенстване. Коректна в отношенията си с колеги и студенти, с иновативно мислене, което успешно пренася в перспективното развитие на сестринството в България. Притежава лидерски качества, много добра комуникация и умения за вземане на решения, ориентирани към постигане на резултати.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният дисертационен труд на тема **„СЕСТРИНСКИ ДЕЙНОСТИ ПРИ ПАЦИЕНТИ С МОЗЪЧЕН ИНСУЛТ – ОЦЕНКА НА ФУНКЦИОНАЛНОТО СЪСТОЯНИЕ И ПОДГОТОВКА ЗА ЖИВОТ СЛЕД ДЕХОСПИТАЛИЗАЦИЯ“** с автор **ас. Пепа Миткова Димитрова - Чиликова**, за присъждане на ОНС **„ Доктор“** напълно отговаря на изискванията на националните нормативни документи и на Правилника на МУ – Варна. Посветен е на актуална тема за развитието и професионалното израстване на медицинската сестра, нагласите за допълнително обучение за участие при функционална оценка за състоянието на пациенти след мозъчен инсулт и предложение за модел и алгоритъм, които ще допринесат за оказване на качествени здравни грижи при ясни роли на членовете в мултидисциплинарния екип, интегрирани грижи, подкрепа на близките и намаляване на разходите. Безспорно всичко това би имало рефлекс към признаване на автономия на медицинската сестра и усъвършенстване на образователния процес.

Дисертационният труд е разработен на базата на задълбочени собствени проучвания, с прилагане на съвременни методи и инструментариум. Резултатите са напълно достатъчни и са послужили за представянето на теоретични и практически модели с безспорен принос в теорията и практиката на развитието на сестринството в България.

Дисертационният труд е написан на коректен научен език, показва задълбочени теоретични знания и практически професионални умения по специалността. Целта и задачите са ясно формулирани и разработени в обем, достатъчни за защита на тезата. Представените задълбочени изследвания са достатъчни, научните съждения са коректни, базирани на статистическите доказателствата. Поради всичко това считам, че

дисертационният труд отговаря напълно на изискванията за придобиване на ОНС “Доктор” и ми дава основание да дам **положителна оценка**.

ПРЕДВИД ИЗЛОЖЕНИТЕ ОТ МЕН ФАКТИ, СВЪРЗАНИ С ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД ПРЕДЛАГАМ УБЕДЕНО НА УВАЖАЕМИТЕ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ ДА ГЛАСУВАТ ПОЛОЖИТЕЛНО ЗА ПРИСЪЖДАНЕТО НА ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНАТА СТЕПЕН “ДОКТОР” НА АС. ПЕПА ЧИЛИКОВА В ОБЛАСТ НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ 7. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СПОРТ, ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 7.4. ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ ПО СПЕЦИАЛНОСТ „УПРАВЛЕНИЕ НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ“

ВАРНА, 27.08.2019Г.

ИЗГОТВИЛ СТАНОВИЩЕТО:

(ПРОФ. Д-Р СОНЯ ТОНЧЕВА, Д.ОЗ.Н.)